

Afdeling van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging

4 april 2024

Onderwerp: Quickscan Godfried Bomansplantsoen

Waarnemers: Huub van 't Hart, Geert van Poelgeest en Jaouad Ben Dahman

Aanleiding

Projectontwikkelaar Bouwmij Weboma BV heeft het voornemen om op de locatie aan de Godfried Bomansstraat hoogbouw te plegen op de locatie van het Godfried Bomansplantsoen voor een appartementengebouw met 24 woningen en bijbehorende parkeerplaatsen en voor de verplichte waterbergingscompensatie watergangen te graven in de omliggende buiten het bestemmingsplan Godfried Bomansstraat gelegen ecologische zone van het bestemmingsplan Steenvoorde en tevens 4 in die ecologische zone gelegen . zomereiken te kappen voor de plaatsing van bouw materieel. De bewonerscommissie Godfried Bomansstraat heeft eerder natuurvereniging Natuurlijk Delfland, afdeling van de KNNV verzocht om de houtopstand met de te kappen bomen te beoordelen (zie bijlage F bij het verzoek tot voorlopige voorziening) en heeft daarna gevraagd om een Quickscan van de natuurwaarden van het Godfried Bomansplantsoen en een beoordeling van de effecten van het huidige bouwplan op de ecologie.

Quickscan

Huub van 't Hart en Geert van Poelgeest (Natuurlijk Delfland) en Jaouad Ben Dahman (Bewonerscommissie Godfried Bomansplantsoen) starten de Quickscan in het Godfried Bomansplantsoen.

Flora

Het Godfried Bomansplantsoen blijkt een verassend rijke stinzenflora te bezitten. Aangetroffen zijn veel exemplaren van Oosterse anemoon – *Anemone blanda* (zie figuur 1), Italiaanse aronskelk - *Arum italicum* (zie figuur 2), Daslook - *Allium ursinum* (zie figuur 3), Maarts viooltje - *Viola odorata*, Gewoon sneeuwkllokje – *Galanthus nivalis*, Wilde hyacint – *Hyacinthoides non-scripta*, Kleine maagdenpalm – *Vinca minor* (zie figuur 5) en andere kruiden zoals Penningkruid – *Lysimachia nummularia* (zie figuur 4), Robertskruid - *Geranium robertianum*, Gewoon Speenkruid - *Ficaria verna*, Fluitenkruid – *Anthriscus sylvestris*.

Figuur 2 Daslook - *Allium ursinum* met ontluikende knoppen

Figuur 3 Italiaanse aronskelk – *Arum italicum* met

Figuur 1 Oosterse anemoon - *Anemone blanda* bloeiend

Figuur 4 Penningkruid - Lysimachia nummularia bloeiend

Figuur 5 Kleine maagdenpalm - Vinca minor bloeiend

Deze rijke stinzenplantenbiotoop is kennelijk ontstaan gedurende de periode dat hier de Godfried Bomansschool was gevestigd en deze flora zich hier in alle rust heeft kunnen ontwikkelen. Deze biotoop onder de zomereiken, de berk en grote plataan is botanisch zeer waardevol en moet worden beschermd door deze ecologische zone tijdens de bouw af te zetten met een afrastering. Verder is het ook onwenselijk om deze stinzenflora te doorsnijden met de beoogde wadi/waterberging en/of de beoogde watergangen aan de west- en oostzijde, dan wel deze locatie te gebruiken voor opslag van bouwmaterialen waardoor er van de stinzenflora weinig zal overblijven.

Vogels

Tijdens de (kortdurende) Quickscan zijn de Grote Bonte Specht, de Houtduif en de Halsbandparkiet waargenomen. Bij de te kappen volwassen zomereiken zijn holten en klimopbegroeiing waargenomen (zie figuur 6). Hierin kunnen zich beschermde nesten van vogels voordoen. Een Ecoscan zal hierover uitsluitsel moeten geven.

Figuur 6 Eén van de te kappen zomereiken met klimopbegroeiing met potentiële vogel- en vleermuisnestelmogelijkheden.

Insecten

Voor de waarneming van insecten was het moment van waarneming te koud en te nat.

Figuur 7 Vleermuiskasten zijmuur P. Voutestraat 36 Foto Bewonerscommissie Godfried Bomansstraat

Vleermuizen

Bij de sloop van de Godfried Bomansschool zijn maatregelen getroffen om gebouwbewonende vleermuissoorten als de Gewone dwergvleermuis en de Laatvlieger van vervangende verblijven te voorzien. Hiertoe zijn aan de zijgevel van de woning aan de P. Voutestraat 36 vleermuiskasten opgehangen (zie figuur 6). De daarin aanwezige vleermuizen gebruiken de ecologische zone van het Godfried Bomansplantsoen als foerageer- en vliegroute.

Opmerking

De inventarisatie in deze quickscan moet gezien worden als indicatief. Het gaat er om de aanwezige gewone en meer bijzondere soorten te laten zien, zoals deze zich voordoen bij een gewone, alledaagse wandeling in het plantsoen. Hiermee willen we aantonen hoe waardevol deze alledaagse stadsnatuur is en welke kansen zich voordoen om de biodiversiteit te versterken.

Effecten ecologie

Bij de beoordeling van de effecten op de ecologie en de juridische achtergrond daarvan is er voor gekozen om dit te doen aan de hand van de Beslissing op bezwaar en verslag hoorzitting van 19 januari 2024 (bijlage G bij verzoek tot voorlopige voorziening).

1. Kwalificatie Zeer Waardevol

Het College van B&W (verder College) stelt zich op het standpunt dat de waardering Zeer Waardevol (verder ZW) de te kappen bomen een waardering is die afkomstig is van het architectenbureau FORMHET dat door projectontwikkelaar Bouwmij Weboma BV is gevraagd om de Bomeninventarisatie op te stellen (zie bijlage E bij verzoek tot Voorlopige Voorziening). Bovendien, stelt het College, is ZW geen kwalificatie die de gemeente hanteert in haar Verordening art 4.1.1.¹

Beide stellingen zijn aanvechtbaar. In de branche van de boomkwaliteitsbeoordeling is inderdaad (nog) geen sprake van een eensluidende kwaliteitsbeoordeling. Echter de beoordelingscriteria die gehanteerd worden verschillen maar weinig van elkaar. Dat ligt ook voor de hand omdat ze allemaal voor een belangrijk deel gericht zijn op het aspect van de Wettelijke Aansprakelijkheid (takbreuk, omwaaien), monumentale- en natuurwaarden en financiële compensatie indien niet fysiek in de directe omgeving gecompenseerd kan Verordening art 4.1.1. worden beschreven. De weging van de criteria kan bij verschillende deskundigen een verschillend accent te zien geven.

Conclusie: in alle objectiviteit moet toch de conclusie zijn dat als een extern architectenbureau, nota bene in opdracht van de projectontwikkelaar (zie bijlage E bij verzoek tot Voorlopige Voorziening), en de lokale natuurvereniging Natuurlijk Delfland (zie bijlage F bij verzoek tot Voorlopige Voorziening) tot het oordeel komen dat de betreffende 4 bomen beoordeeld moeten worden als Zeer Waardevol, dat dan wellicht het oordeel van het College, dat op alle criteria over monumentale- en natuurwaarden tot een negatief antwoord komt, wel erg afwijkend is van wat toch als een aannemelijk beoordeling gezien mag worden.

2. Natuurwaarden

Het College beoordeelt de weigeringsgrond art 4.1.1, lid3a Natuurwaarden van de Verordening met negatief. Deze beoordeling is vanwege het ontbreken van een Ecoscan op zichzelf al niet aannemelijk. Hierboven bij *Vogels* hebben wij aangetoond dat bij minstens één van de bomen zich in en achter de klimop nestmogelijkheden en nestholten kunnen bevinden van vogels en vleermuizen (zie figuur 8). Afgezien daarvan spreekt het College hier in haar beslissing wél over de aanwezigheid van natuurwaarden. Het College zegt:

“Verder merkt de adviseur op dat de te kappen bomen van een bepaald soort zijn - Eiken (Quercus) – wat onderdeel uitmaakt van een grotere groep bomen in de omgeving van het plangebied. De overige bomen van deze groep blijven staan en blijven een ecologische verbindingzone vormen. Met andere woorden: de natuurwaarde van deze omgeving blijft voortbestaan ondanks dat er vier bomen worden verwijderd.”

Conclusie: dit is toch evident strijdig met de eerdere beoordeling. Dit alles roept twijfel op over de houdbaarheid van de beslissing, omdat niet aannemelijk kan worden gemaakt door het College dat er geen sprake is van natuurwaarden, terwijl zij zelf vaststelt dat die natuurwaarden er zijn. Het alsnog uitvoeren van een Ecoscan is daarvoor een geëigend middel.

Figuur 8 Te kappen Zomereik, 10 meter hoog, Zeer Waardevol

¹¹ Verordening Fysieke Leefomgeving gemeente Rijswijk_240402_212344

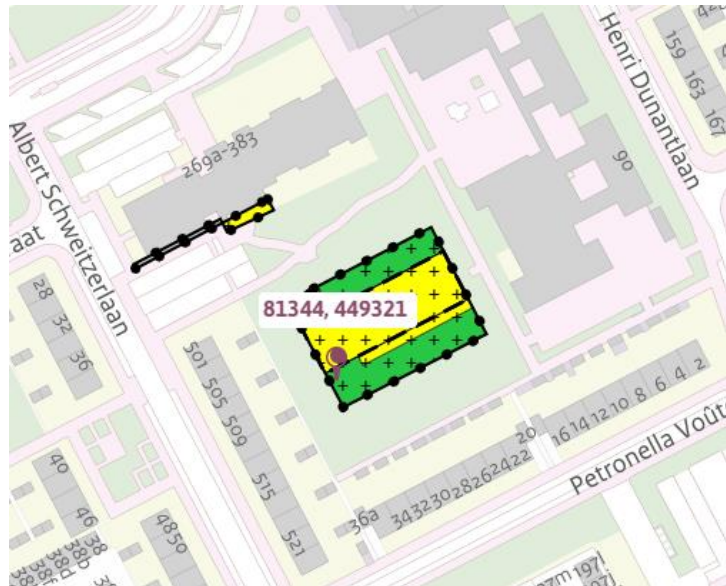
3. Strijdigheid met het bestemmingsplan

Hier volgt het College een originele, maar bestuursrechtelijk aanvechtbare argumentatie: strijdigheid met het vigerende bestemmingsplan is geen criterium van de Verordening art 4.1.1. Oftewel de aanvraag behoeft niet aan het bestemmingsplan te voldoen. Bij elke vergunningsaanvraag wordt toch als eerste getoetst of er sprake is van strijdigheid met het bestemmingsplan. Ook een kapvergunning of de noodzakelijke, nu niet aanwezige, vergunning voor de inmiddels deels al ten uitvoer gebrachte aanleg van een wadi en/of een watergang, waarbij tevens sprake is van een verbod o.g.v. art 25.4.1. a, b, d, e en f van het bestemmingsplan dient te voldoen aan de vereisten van het bestemmingsplan.

Het bestemmingsplan bestemt de gronden waarop de te kappen bomen zich bevinden als onderdeel van de ecologische verbindingzone. Zie de lichtgroene delen rondom de locatie in figuur 9. Het College bevestigt dit in haar beslissing op bezwaar en bestrijdt niet dat de bomen onderdeel vormen van een houtopstand die onderdeel van de ecologische zone.:

“Verder merkt de adviseur op dat de te kappen bomen van een bepaald soort zijn - Eiken (Quercus) – wat onderdeel uitmaakt van een grotere groep bomen in de omgeving van het plangebied. De overige bomen van deze groep blijven staan en blijven een ecologische verbindingzone vormen. Met andere woorden: de natuurwaarde van deze omgeving blijft voortbestaan ondanks dat er vier bomen worden verwijderd.”

Art 25.4.3 Voorwaarden zegt dat de in lid 25.4.1 slechts kan worden verleend als blijkt dat de werken en werkzaamheden plaatsvinden in het kader van het beheer van de gronden en daarmee geen onevenredige aantasting plaatsvindt van het in ecologisch opzicht waardevolle gebied. In de Verordening is trouwens toetsing aan het bestemmingsplan dan wel het provinciale omgevingsbeleid wel degelijk aan de orde zoals in art 6.2.1, lid 2., art 6.2.1, lid 4 en art 6.2.2, lid 2. Afgezien daarvan zegt de jurisprudentie van de Raad dat als een werkzaamheid verboden is in een bestemmingsplan dan tevens daarvoor een vergunning dient te worden aangevraagd.²

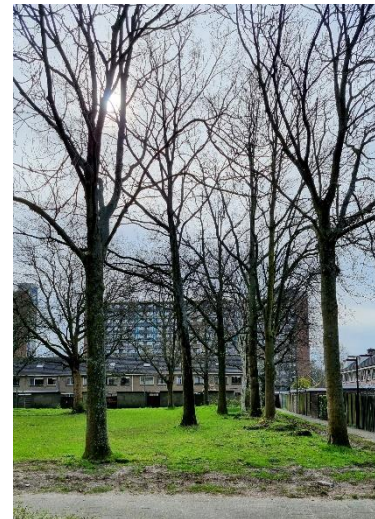
Figuur 9 Uitsnede kaart bestemmingsplan

Conclusie: het College heeft verzuimt de aanvraag voor het kappen van bomen en de aanleg van wadi's en/of watergangen te toetsen aan het vigerende bestemmingsplan en de projectontwikkelaar ervan op de hoogte te brengen dat tevens vergunning o.g.v. het bestemmingsplan nodig is.

² uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (“de Afdeling”) van 27 januari 2021 (ECLI:NL:RVS:2021:159).

4. Onevenredige aantasting van het in ecologisch opzicht waardevolle gebied

Een eerste aspect is dat drie van de 4 te kappen bomen ZW in de ecologische zone staan (zie de lichtgroene omsluiting van de bouwlocatie in figuur 9 en de foto in figuur 10). De projectontwikkelaar geeft aan dat deze bomen moeten worden gekapt voor de opslag van bouwmaterieel. Zie bijlage G bij het verzoek voor de voorlopige voorziening. Dit lijkt ons in strijd met de eis tot het voorkomen van een onevenredige aantasting van het in ecologisch opzicht waardevolle gebied, zoals de bepaling luidt in bestemmingsplan art 25.4.3 Voorwaarden. Onevenredige aantasting kan heel wel voorkomen worden door de bouwmaterialen, dan wel elders, bijvoorbeeld op het nabijgelegen parkeerterrein op te slaan, dan wel die van buitenaf aan te voeren in een just-in-time-management-planning. Dit is inmiddels heel gebruikelijk in de bouwwereld ter voorkoming van aantasting van natuurwaarden.

Figuur 10 De drie volwassen zomereiken zichtbaar op de foto van links voor tot links achter moeten worden gekapt voor de opslag van bouwmaterieel en worden na de bouw niet op deze locatie gecompenseerd.

Een tweede aspect van de onevenredige aantasting van de ecologische zone is dat om onbekende redenen de drie bomen na de bouw niet worden gecompenseerd op dezelfde plek, maar bij de straat en het parkeerterrein (zie ontwerp figuur 11). Waarom worden de drie bomen niet ter plekke gecompenseerd? Dat doet vermoeden dat na aanvang van de bouw om welke reden dan ook (parkeerplekken, bouw van stallingen of uitbreidingen etc.) hier de ecologische zone opnieuw zal worden aangetast.

Figuur 11 Ontwerp met watergangen aan de west- en oostzijde en een verbindende wadi aan de zuidzijde met op drie plekken een 'plank over de sloot'. Watergangen en wadi ter verduidelijking aangegeven met rode pijlen.

Een derde aspect van de onevenredige aantasting van de ecologische verbindingzone is de aanleg van een watergang aan de westzijde van de locatie en aan de oostzijde van de locatie en de wadi/waterberging die in het ontwerp (zie figuur 11) is opgenomen. Deze wateropslagelementen vloeien voort uit de voor de bouw benodigde watercompensatie die vereist is door het Hoogheemraadschap van Delfland. Hier is er voor gekozen om de vereiste watercompensatie niet in bouwlocatie op te nemen, maar die in de ecologische zone er omheen te stoppen, waar voor het graven van waterpartijen duidelijk te weinig ruimte aanwezig is vanwege de daar aanwezige bomen met hun wortelgestel. Dit blijkt ook uit bijgaande twee foto's van het voortijdig en zonder vergunning graven van de watergang aan de westzijde door de projectontwikkelaar (zie figuur 12). Hierbij tast de gegraven watergang het wortelgestel aan van de daar aanwezige volwassen zomereiken en blijkt zelfs ten dele onuitvoerbaar vanwege de aanwezige ankerwortels van zomereiken die tot onder het tegelpad achter de woningen doorlopen. Het wegzagen van deze ankerwortels leidt onherroepelijk tot het afsterven van de bomen.

Figuur 12 Aanblik van de zonder vergunning reeds gegraven watergang aan de westzijde van de ecologische zone waarbij op de linker foto het deel laat zien waar de watergang niet gegraven kon worden vanwege de aanwezige ankerwortels die tot onder het tegelpad doorlopen (zie rode pijlen) en de rechter foto een detail laat zien van de wijze waarop het wortelgestel tot bijna op de stam is weggegraven.

De wijze waarop het graven van de watergang heeft plaatsgevonden duidt er op dat de projectontwikkelaar niet zorgvuldig omgaat met aanwezige natuurwaarden, omdat immers niet alleen wortels van aanwezige bomen zijn weggegraven, maar ook de hier aanwezige stinzenflora (Daslook, Kleine maagdenpalm, Italiaanse aronskelk, Sneeuwkllokje, Wilde hyacint, Oosterse anemoon) achteloos is weggegraven. Zie figuur 13.

Figuur 13 Het graven van de watergang aan de westzijde heeft niet alleen geleid tot de aantasting van het wortelgestel van de naastgelegen zomereiken, maar even achteloos is omgegaan met de hier overvloedig aanwezige stinze flora (zie op de foto het sneeuwklokje en de Italiaanse aronskelk) die hier is weggegraven en op een hoop gegooid.

Hetzelfde is het geval bij de bomen in de ecologische zone aan de oostzijde en evenzo bij de aanleg van de verbindende wadi tussen die twee watergangen die op het ontwerp (zie figuur 11) wel fraai meandert door de ecologische zone, maar daar in werkelijkheid alleen maar gegraven kan worden door het wortelgestel van een aantal bomen aldaar te verwijderen met afsterven van de zomereiken als gevolg en het weggraven van de hier overvloedig aanwezige waardevolle en te behouden stinze flora.

Conclusie: bij de kap van de bomen en de aanleg van de watergangen treedt voorzienbaar en nu helaas reeds aantoonbaar onevenredige schade op aan de ecologische zone (zomereiken en stinze flora). De activiteit is daarmee strijdig met art 25.4.3 van het bestemmingsplan.

Aanbevelingen

Voor het verkrijgen van een goed beeld van de biodiversiteit in het Godfried Bomansplantsoen is het nodig om verschillende soortgroepen verder in kaart te brengen middels een Ecoscan. Het gaat om de vleermuizen, de vogels, de bomen, de planten, de amfibieën en de insecten. In bomen met holtes, loshangend schors en klimop zullen zich vleermuizen en nesten van vogels bevinden. De kwaliteit van de ecologische verbindingzones moet eveneens verder in kaart worden gebracht om te bepalen welke verbeteringen in inrichting en beheer kunnen worden getroffen.

Tekst en foto's (behalve figuur 7) Huub van 't Hart (Natuurlijk Delfland).

Citaat uit 'Erik en het klein insectenboek' van Godfried Bomans

“Nu was daar een goed middel voor. Want onder zijn hoofdkussen lag een boekje, Solms' Beknopte Natuurlijke Historie geheten, en Erik moest daar voor morgen alle insecten uit kennen. Hij had er deze hele woensdagmiddag uit zitten leren en was tot aan de meikevers gekomen. Morgenochtend, onder het speelkwartier, zou hij de meikevers erbij nemen.

'Laat eens kijken, mompelde Erik, 'hoeveel poten heeft een wesp ook alweer? Zes. De ogen zijn apart verstelbaar en staan voor in de kop. Mooi. Zij leven niet in korven, gelijk de bijen, maar ja, waar leven zij dan? Zij zullen apart leven, denk ik. Nu, dat doet er ook niet toe. Zij behoren tot de familie der vliesvleugeligen en hebben geknikte sprieten. En hoe staat het met de vlinders? De vlinder verbaast de aandachtige natuurlijefhebber door haar fraaie kleurenpracht. (Erik zei deze zin twee keer, zo mooi vond hij hem.)”

Figuur 14 De schrijver Godfried Bomans op jonge leeftijd

De plaatsing van een standbeeld van Godfried Bomans in het gelijknamige plantsoen zou zeker een goed idee zijn.